

McElhinney proti Irsku [velký senát] – č. 31253/96

Rozsudek ze dne 21. 11. 2001 [velký senát]

Článek 6

Článek 6-1

Přístup k soudu

Prekážka státní imunity v řízení o náhradě škody způsobené jednáním cizího vojáka: nedošlo k porušení

Skutkový stav – Stěžovatel, irský policista (gardista), při přejíždění hranice ze Severního Irsku do Irské republiky nešťastnou náhodou narazil do zátarasu na kontrolním stanovišti britské armády. Vozidlo tažené za stěžovatelovým automobilem patrně zasáhlo britského vojáka a odhodilo ho na tažnou tyč, přestože stěžovatel tvrdil, že si ničeho takového nevšiml. Voják několikrát vystřelil a stěžovatel, který se obával teroristického útoku, pokračoval v jízdě. Dojel k policejní stanici, kde mu voják nařídil vystoupit z vozidla a postavit se ke zdi s rukama nad hlavou. Když se stěžovatel otočil a chtěl vysvětlit, že je policista, voják se pokusil vystřelit, ale zbraň se mu zasekla. Irská policie stěžovatele zadržela pro podezření, že řídil pod vlivem alkoholu, a později byl odsouzen za to, že odmítl poskytnout vzorky krve nebo moči. Stěžovatel podal k irskému Vrchnímu soudu žalobu na vojáka a na britského ministra pro Severní Irsko. Ten se však odvolal na státní imunitu a Vrchní soud na jeho návrh zrušil předvolání s odůvodněním, že stěžovatel nebyl oprávněn podat u irských soudů žalobu proti členovi cizí vlády. Stěžovatelovo odvolání bylo zamítnuto Nejvyšším soudem. V řízení proti vojákovu stěžovatel nepokračoval.

Právní posouzení – článek 6 odst. 1: Otázka, zda má určitá osoba soudně uplatnitelný nárok podle vnitrostátní právní úpravy, může záviset nejen na hmotném obsahu práva definovaného vnitrostátním právem, nýbrž také na existenci procesních překážek. Nebylo by v souladu se zásadou právního státu ani se základní zásadou, na níž stojí článek 6 odst. 1, pokud by stát mohl bez kontroly orgánů Úmluvy vyjmout z rozhodovací pravomoci soudů celý určitý okruh občanskoprávních nároků nebo přiznat imunitu velkým skupinám či kategoriím osob. V projednávané věci byla stěžovatelem podaná žaloba irskému právu dobře známa, jednalo se o náhradu škody za napadení, omezení osobní svobody, nedbalost a porušení služební povinnost, přičemž přiznání imunity nezakládalo hmotné právo, nýbrž vytvářelo procesní překážku bránící soudům rozhodnout o dotčeném právu. Existoval tedy skutečný a závažný spor o občanská práva a článek 6 bylo možno použít.

Právo na přístup k soudu může podléhat omezením za předpokladu, že tato omezení nezasahují do samé podstaty tohoto práva. Omezení musí sledovat legitimní cíl a být přiměřená. Přiznání svrchované imunity státu v občanskoprávním řízení sleduje legitimní cíl dodržování mezinárodního práva za účelem podpory zdvořilosti a dobrých vztahů mezi státy. Pokud šlo o otázku přiměřenosti, Úmluva by v maximální možné míře měla být vykládána v souladu s dalšími pravidly mezinárodního práva včetně těch, jež se týkají státní imunity. Státem učiněná opatření, jež reflektují obecně uznávaná pravidla mezinárodního práva veřejného týkající se státní imunity, tedy v zásadě nemohou být považována za nepřiměřené omezení práva na přístup k soudu. Zdá se sice, že v tomto ohledu je v mezinárodním a komparativním právu patrný trend omezovat uplatňování státní imunity v souvislosti s fyzickou újmou způsobenou jednáním či opomenutím ve státě, u jehož soudu je vedeno řízení, rozhodně se nejedná o všeobecnou praxi a tento trend se může primárně týkat

„pojistitelné“ fyzické újmy, tedy běžných dopravních nehod, nikoli záležitostí souvisejících s nejdůležitější částí státní suverenity, jako například jednání vojáka na cizím území, které již ze své povahy mohou zahrnovat citlivé otázky mající vliv na diplomatické vztahy mezi státy a národní bezpečnost. Irsko jistě není osamoceně se svým názorem, že imunita se na tuto oblast vztahuje, a není možné učinit závěr, že by irské právo bylo v rozporu s obecnými zásadami mezinárodního práva. To by navíc v projednávané věci stěžovateli umožnilo podat v Irsku žalobu na britského ministra obrany. Za těchto okolností nelze říci, že by Irsko překročilo svůj prostor pro uvážení.

Závěr: nedošlo k porušení (dvanáct hlasů proti pěti).